

ŠKODY ZVEROU A KALKULAČKA NA ICH VÝPOČET

Andrej Gubka, Marcel Dubec, Andrej Kunca

■ Škody zverou v lesnom hospodárstve

Je veľmi ťažké povedať, do akej miery sú škody zverou v lesoch významné. Tento problém spôsobuje aj skutočnosť, že v oficiálnych výkazoch lesnej hospodárskej evidencie sú škody zverou dlhodobo podhodnocované. Podľa výsledkov lesnej hospodárskej evidencie bolo v rokoch 2012 až 2017 ročne vykázaných od 1388 do 2002 ha poškodených porastov a to vrátane opakovaného zalesňovania z dôvodu škôd zverou. Naproti tomu stoja údaje získané pri obnove programov starostlivosti o les, kde je každý rok zaznamenaných viac ako 30.000 ha poškodených zverou (a to sa ročne robí na cca 10 % územia lesov). Údaje je ťažko porovnávať napríklad aj z dôvodu rozdielnych metodík, keďže LHE sa eviduje každý rok a PSOL v rovnakom poraste len raz za 10 rokov. Avšak ukazuje to na skutočnosť, že nemáme k dispozícii reálne hodnoty poškodenia lesných porastov zverou.

■ Oceňovanie škôd zverou

Škody zverou v lesných porastoch nemajú len ekologické ale aj ekonomické dôsledky. Pre výpočet tých ekonomických bol v roku 1995 na Lesníckom výskumnom ústave vo Zvolene vytvorený metodický postup pre výpočet náhrad za poškodenie lesných porastov zverou. Z tejto metodiky vychádzalo aj hlásenie L115, na ktorom sa do roku 2012 vykazovali škody zverou. Po viacerých žiadostiach z lesníckej praxe sme v roku 2019, v rámci rozširovania služieb poskytovaných Lesníckou ochrannárskou službou v Banskej Štiavnici, vytvorili on-line kalkulač-

ku pre výpočet náhrad za škody spôsobované zverou v lesných porastoch. Táto kalkulačka sa tak zaradila k ďalším modulom na stránkach www.e-los.sk, prostredníctvom ktorých by sme chceli lesníckej praxi zjednodušiť niektoré činnosti na úspechu ochrany lesa.

Samotná kalkulačka je založená na poslednej aktualizácii metodického postupu pre výpočet náhrad za poškodenie lesných porastov zverou, uverejnenej v knihe „Ochrana lesa proti škodám zverou“ (Findo, Petráš, 2011). Kalkulačka funguje aj bez prihlásenia užívateľa, no ak je užívateľ prihlásený, môže si vypočítané údaje uložiť do svojho archívu, kde ich bude mať dostupné kedykoľvek bude potrebovať.

Rovnako ako v spomínanej metodike, sú aj výpočty v kalkulačke rozdelené do štyroch kategórií a to podľa veku porastu a toho či chceme vypočítať náhrady za poškodenie alebo zničenie porastu. Podľa potreby je potrebné prepnúť na požadovaný druh náhrady. Prvým druhom náhrady je Náhrada za stratu prírastku po odhryze alebo vytĺkaní v mladých lesných porastoch. Druhým druhom náhrady je náhrada za zničenie mladého lesného porastu po odhryze alebo vytĺkaní. Tretím druhom je náhrada za zníženie kvality produkovaného dreva staršieho lesného porastu po odhryze alebo lúpaní kmeňov. Posledným druhom náhrady je náhrada za zničenie staršieho lesného porastu po odhryze alebo lúpaní kmeňov. Okno pri všetkých výpočtoch je rozdelené na časť kde sa zadávajú vstupné údaje a časť, kde sa zobrazí samotný výpočet s výsledkom. Funguje to tak, že po vyplnení vstupných úda-

Tabuľka výpočtu náhrad za stratu prírastku po odhryze alebo vytlíkaní v mladých lesných porastoch.

Výpočty: 1. Druh náhrady 2. Druh náhrady 3. Druh náhrady 4. Druh náhrady

Náhrada za stratu prírastku po odhryze alebo vytlíkaní v mladých lesných porastoch

Drevina: Smrek Bonita: Bonita 30

Plocha: 0,5 Zastúpenie: 100 Zakmerenie: 0,8

Vek porastu: 3 Poškodenie: 50 %

Vypočítaj JPRL: 101 Pridaj do tabuľky

$$N_1 = CPP_n \cdot (1 - k)$$

$$N_1 = 328,35 \cdot (1 - 0,6)$$

$$N_1 = 131,34 \text{ €/ha}$$

$$N_1 = 26,27 \text{ €}$$

Ukážka vyplnenej prílohy 1, kde sa sumarizujú údaje z jednotlivých výpočtov.

Príloha 1

Hlásenie škôd spôsobených zverou na lesných porastoch

Údaje o poškodenom poraste				Údaje o poškodených drevinách			Poškodené mladé lesné porasty			Poškodené staršie lesné porasty			Celková škoda (€)
Porast - JPRL	Vek porastu dreviny	Výmera poškodenej plochy (ha)	Zakmerenie	Drevina	Zastúpenie (%)	Bonita	Poškodenie (%)	Redukovaná plocha (ha)	Škoda (€)	Poškodenie (%)	Redukovaná plocha (ha)	Škoda (€)	
1	2	3	4	5	6	7	Zníženie (%)	9	10	11	12	13	14
101	3	0,5	1	Smrek	80	B30	52	0,352	46,23	-	-	-	46,23
102	3	0,8	1	Jedľa	20	B30	70	0,112	19,96	-	-	-	19,96
354	3	0,47	1	Dub	95	B20	40	0,368	19,62	-	-	-	19,62

jov o drevine, bonite, poškodení a pod. stlačíme zelené tlačidlo „vypočítaj“. V pravej časti sa zobrazí výsledok. Ak uvedieme aj číslo porastu môžeme stlačiť tlačidlo „Pridaj do tabuľky“, čím vložíme vypočítané údaje do sumárnej tabuľky vedenej ako príloha 1. Následne môžeme vykonať ďalší výpočet. Chybné výpočty je možné z tabuľky označenej ako príloha 1 vymazať a vykonať opravný výpočet. Kalkulačka poskytuje aj možnosť uvedenia identifikačných údajov o subjekte a rozsahu vykonaných ochranných opatrení. Pokiaľ sme ukončili všetky výpočty je možné tabuľku uložiť ako PDF súbor.

Snažíme sa aby bola kalkulačka čo najjednoduchšia a zároveň funkčná a podľa potreby priebežne vykonávame úpravy a opravujeme

prípadné chyby. Ak by sa s kalkulačkou vyskytli nejaké problémy tak nás na Stredisku Lesníckej ochrannárskej služby v Banskej Štiavnici kontaktujte a my sa budeme snažiť prípadný problém opraviť.

Záver

Pri tvorbe metodického postupu pre výpočet náhrad za poškodenie lesných porastov zverou boli využité poznatky z výskumu škodlivých činiteľov, o vplyve zveri na lesné kultúry, rôzne reakcie drevín na poškodenie a tiež poznatky z konštrukcie sortimentačných tabuliek hospodársky najvýznamnejších drevín. Na svoju dobu to bola inovatívna metodika s novým prístupom k škodám zverou. Aktuálny stav v oblasti ochrany a pestovania lesa však ukázal na niekoľko váž-

nych nedostatkov uvedenej metodiky. Asi najvýznamnejším je, že metodika nie je ukotvená v legislatíve a teda túto metodiku nemusia súdny znalci využívať. Ďalšou slabinou je neaktuálnosť hodnotových tabuliek. Tie sa aktualizovali naposledy v roku 2006 a nová aktualizácia je stále v nedohľadne. Nevýhodou je napríklad aj ťažšia využiteľnosť inventarizácie poškodenia v porastoch s hustým prirodzeným zmladením, kde sa v takýchto porastoch čas inventarizácie významne navyšuje. V Lesníckej ochrannárskej službe pracujeme na postupoch, pomocou ktorých by bolo možné vylepšiť niektoré prvky metodického postupu, prípadne by sa mohli stať súčasťou nového metodického postupu na výpočet náhrad za poškodzovanie lesných porastov zverou. Je však nevyhnut-

né zamyslieť sa a rozhodnúť či sa budeme snažiť o aktualizáciu a úpravu súčasnej metodiky, alebo vypracujeme metodiku novú. Nech už bude rozhodnutie akékoľvek, je nevyhnutné, aby bola metodika ukotvená v legislatíve a postupovalo sa tak pri výpočte náhrad za škody zverou v lesných porastoch jednotne.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-0707-12, APVV-14-0567, APVV-15-0531, APVV-15-0348, APVV-19-0116 a APVV-19-0119 financovaných agentúrou APVV a projektu „SLOVLES“ – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301).